

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Надежда Козма Кузманова

преподавател по пиано и камерна музика в

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен

„ДОКТОР”

по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“

докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“

към катедра „Пиано и акордеон“ при АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“-Пловдив

с автор Уан Сю

и тема на дисертационния труд

„Детските клавири пиеси в творчеството на китайските

композитори“

Научен ръководител доц. д-р Велислава Карагенова

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали:

Със заповед № РД 27-188 / 17.12.2024 г. за назначаване на научно жури на Ректора на АМТИИ "Проф. Асен Диамандиев" и изпращането на необходимите материали – автобиография, заповед за зачисляване на докторанта, заповед за отчисляване, дисертационен труд и автореферат - е даден ход за публична защита на докторант Уан Сю с тема на научното изследване „Детските клавири пиеси в творчеството на китайските композитори“ и научен ръководител доц. д-р Велислава Карагенова.

2. Кратки биографични данни за докторанта:

Уан Сю завършва специалност пиано, бакалавърска степен, в Музикалната консерватория в Шенян, Китай и магистърска степен в Североизточен нормален университет. От 2009 г. дейността ѝ се фокусира върху клавириния съпровод в хорското изкуство. Работи към катедрата по хорово дирижиране на Консерваторията по музика в Шенян, а след това и като корепетитор на балетната трупа на Ляонин. Ръководените от Сю хорове печелят множество награди: двоен златен медал на Международен хоров конкурс в Гърция, златен медал на Международен хоров конкурс в Китай и двоен сребърен медал от Световно Хорово състезание. Уан Сю е зачислена в докторантура, свободна форма в АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“ на 28.03.2022 и отчислена с право на защита на 27.11.2024 г.

3. Актуалност на тематиката:

Актуалността на тематиката в това изследване произхожда от поставената от докторантката цел, а именно обогатяване на процеса на музикалното обучение по пиано с качествена детска клавирна музика, с което да се подобри и качеството на преподаване. Създавайки произведения за деца китайските композитори използват национални музикални елементи по отношение на мелодия, ритъм и хармония, взаимствани от традиционната китайска музика. Броят на създадените детски пиеси е голям, но те не са изследвани задълбочено и последователно, подобно на западните

произведения за деца. Използвайки интегрален подход докторантката анализира и подчертава специфичните характеристики на разглежданите произведения като разкрива тяхната уникалност по отношение на националната образност и техническа трудност. Именно близкото до традиционното звучене приобщава децата към съвременния музикален език и структурни принципи. Китайските произведения за деца представляват ценен ресурс за развиване на разнообразен клавирен репертоар и водят до обогатяване на качеството на преподавателския процес.

4. Целесъобразност на изследователските методи:

Уан Сю е категоризирала четири метода на изследване и техните комбинации в настоящия дисертационен труд. На базата на исторически преглед, сравняване на произведения от различни периоди и автори, анализиране на отделни творби и подчертаване на отделни казусни моменти, докторантката достига до решаване на своите цели и задачи: обогатяване на методите на преподаване, подходящи за деца, прецизиране на подбора на учебния репертоар, моделиране на чувствителната детска природа в процеса на обучение и формиране на пълноценни изпълнителски умения.

5. Оценка на дисертационния труд:

В увода са изпълнени изискванията по стандарт за представяне на предмет, обект, цел на научния труд и произхождащите от това задачи и използвани методи. Става ясна и мотивацията на Уан Сю да разшири съществуващите обобщения и да ги допълни със собствени методически насоки, изведени на базата на анализиранията произведения. Тук докторантката подчертава нещо особено важно: „Конфуцианската култура и китайската национална култура оказват дълбоко влияние не само върху създаването, но и върху преподаването на китайски произведения за пиано. Това засяга както формирането на уменията за свирене, така и изразяването на музикални емоции.“

Първа глава представя обзор на съществуващите детските клавирни пиеси като част от творчество на китайските композитори. Изброени са по периоди имената на водещи китайски творци и техните детски клавирни творби, като е дадена оценка за подходящата възраст, в която биха могли да се изпълняват. Този обстоен преглед довежда до извода, че стимулирано от китайската държава и обявяване на конкурси, творчеството за деца се развива бързо и демонстрира многообразие в тематично, жанрово, формално-стилистично, естетическо и техническо отношение. Композиторите използват традициите на старинната китайска музика и на тази основа я допълват със съвременни западни музикални техники, създавайки оригинални и колоритни произведения.

Втора глава разглежда характеристиките на детските клавирни пиеси в различни аспекти на влияние от:

– **Китайската музикална драма** – демонстрирано е многообразието на китайската музикална драма и влиянието на Пекинската опера, Кантонската опера, музикалната драма Ю-дзю и др. върху музиката за деца в творчеството на водещи автори като Чунлонг и Чей Пейсюн. Мелодическото богатство на китайските опери разкрива необятна емоционална палитра, подплатена от богато орнаментирани мелодии и глисанди, търсеци интонационно и темброво превъплъщението на оперното пеене.

Всичко това се възприема лесно от детето и подпомага развитието на неговото въображение и изразни умения. Постигане в педагогическа насока е и създадения „Сборник съвременна детска клавирна музика в стила на китайската музикална драма и народно изкуство“.

- **Традиционните ритмически модели** – в клавирната детска музика се проследяват основно два ритмически модела. Единият е роден от характеристиките на танца, на игровото начало, а другият има вокален произход, внасящ атмосферата на лиризм, спокойствие и подчертаващ уникалната плавност на мелодията. Разгледано е и ритмическото разнообразие, идващо от различните етноси, населяващи Китай – монголци, корейци, уйгури и т.н.

- **Традиционните пентатонични ладове** - Огромен брой детски творби са създадени с цел да приобщят младите музиканти към традиционното ладово богатство на китайските етноси. Общото между тези композиции е, че музикалните им теми произлизат от фолклорната музика на етническите малцинства и крайграничните райони. Всяка пиеса представя индивидуално решение, което съчетава мелодическата инвенция на традиционната музика с класическата западна хармонична система и фантазията на творците.

- **Тембровите и звукоизобразителни възможности на традиционните инструменти** - Клавирната фактура в творчеството за деца разкрива огромно разнообразие в „имитирането“ на техниката на звукоизвличане на народните инструменти – гучин, ърху, пипа, джен, сяо и др. Понятието „темброва техника“ в Китай се отнася както до метода, чрез който композиторите търсят ярко изразен народен колорит в своите клавирни пиеси, така и до изпълнителската техника, която пианистите трябва да владеят, за да постигнат обаянието на народната музика. Орнаментиката е един от главните композиционни похвати. Тя имитира специфични изпълнителски техники на народни инструменти или маниер на пеене. Комбинирането на традиционни изпълнителски техники с класическата клавирна техника ражда оригинални решения и поставя сериозни изпълнителски задачи както пред педагога, така и пред младия изпълнител.

- **Класическите музикални форми на китайската традиционна музика** - В китайската музика съдържанието се развива според нуждите на настроението, характера и сюжетността, затова разпределението на музикалния материал, музикалните дялове и структурата са по-гъвкави, за разлика от формалните класически изисквания. Ако западната музика отдава голямо значение на контраста, постигнат с различни средства – тонални контрасти, темпови, фактурни и т.н., то в китайската традиционна музика е обратно: промените обикновено са по-деликатни, използва се принципът на постепенната промяна и вариативност, съответстващи на същността на китайската пентатонична ладова система. Докторантката разглежда развитието на музикалните форми – от едноделна през вариационна и сюитна до сонатна структура. Китайските съвременни композитори експериментират с различните елементи от китайската народна музика - мелодика, ритмика, инструментариум, форма, а резултатът е широка палитра от творби, които успешно се вписват в педагогическия репертоар. Интонационно близката до китайските деца звукова среда на тези пиеси улеснява интегрирането на чуждо с национално, на далечно и познато.

Трета глава, която е озаглавена „Методически основи на детското клавирно обучение в Китай. Начални школи и подбор на репертоар от китайски пиеси“ започва с представяне на идеите на Конфуций за музикалното обучение. Конфуцианството вярва, че за да бъде обществото стабилно, хората трябва първо да бъдат хармонични, да се обичат и уважават един друг и да постигнат тази хармония чрез самоусъвършенстване и умерено поведение. Счита, че музиката има образователна роля и може да накара хората да се чувстват спокойни и да подобри тяхното самоусъвършенстване. Конфуцианството подчертава, че музиката може да бъде истински разбрана и оценена само, ако сърцето е изпълнено с добронамереност. Така музикалното възпитание изпълнява двояка функция, като проследва две образователни цели - „да изгради личност“ и „да изгради талант“. Разглеждат се особеностите на детската психика, душевност, любопитство, детската реч и физиология, костната структура, постановка, мускулатура, навлиза се до такава същина, която включва особености на невронните реакции при малките деца.

Благодарение на познаването на изходните фактори стигаме до подбор на учебни пособия, съобразени с детската психика и физиология. Разбираме, че очакванията и изискванията на повечето китайски родители и деца днес са свързани с изпитната система за любителско владение на пиано, която е в сила в Китай. В тази глава са разгледани различни пиеси и сборници за деца като първия издаден сборник „Избрани клавирни пиеси за деца и младежи 1949-1979 г.“, „Избрани китайски детски клавирни пиеси“, „30 китайски клавирни шедьоври“ и др. Авторката ни запознава подробно и с произведения като сюитата „Детската душевност“ на Уан Лисан, „Детска сюита – весел празник“ на Дин Шандъ и др. Отделните пиеси от сюитите са анализирани много подробно в структурен, хармоничен, динамичен и емоционален план.

Четвърта глава ни отвежда към репертоара за напреднали ученици и характеристиките на съвременните китайски концертни творби. Сред ярките творчески постижения в областта на клавирната музика са пиесите на композиторите Уан Жиенджун; Ли Инхай; Уан Лисан - Пет увертюри и фуги „От друг регион“ - Пиесите са придружени от кратки стихотворения, насочващи към образа, идеята за прилика и връзка между изкуството на калиграфия и изкуството на музиката; Чу Уанхуа – „Жасмин фантазия“, носител на тенденциите за синтез между изкуствата, в същото време откриваме дълбоките традиции на романтизма в богатството на хармоничната тъкан и пълнозвучната клавирна фактура; Тан Дун – „Осем спомени в акварел“ - решава важни интерпретационни проблеми, присъщи на клавирното изкуство на XX век: фонизмът, осмислен като пространственост и плътност на фактурата, полифонията на пластове и ролята на педала, тембровата имитация, оркестрирането на фактурата, ролята на агогическите ремарки, темповите промени, значението на рубато и неговата драматургическа функция за изграждане на образа и т.н.

Новите тенденции за синтез в изкуствата откриваме във всички анализирани в тази глава творби, както и връзката на инструменталното изкуство с операта, с пластичните изкуства, с изобразителното изкуство, калиграфията, на различни нива. Съвременното музикално изкуство изисква изпълнителят да бъде многофункционална личност.

Заключението обобщава постигнатите резултати на дисертацията и запознава с различни аспекти на китайската култура, в частност клавирна, като философия,

традиция, традиционни инструменти и техните тембри, характерна ритмика, разнообразието от пентатонични ладове, различните етноси, елементите на Пекинската опера и др. Обзорът на голям брой детски пиеси показва, че използването на фолклорни образци за китайските творци е основен път за самоопределяне и синтезът му с европейските традиции и модерност води до оригинални решения в творчеството за деца. В избора на детски репертоар педагогът трябва да търси баланс, чрез който да се развиват комплексно както музикално-слуховите способности и основните двигателни навици, така и художественото мислене и емоционалния отклик.

Нотните примери – 131 на брой - илюстриращи текста, са умело и точно подбрани. **Библиографията** включва значим брой използвана литература от общо 131 източника.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд:

Приносните качества на труда са изведени точно. Разгледаните анализи са аргументирани и представят докторантката като един сериозен и задълбочен учен, с богата теоретична информация и детайлно познаване на практическата страна на обучителния процес.

7. Авторефератът отговаря на изискванията, като правдиво и пълно представя текста на изследването.

8. Заключение:

На базата на всичко казано в изложението ми и безспорните качества на труда и авторката му **изразявам своето положително мнение и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор” на Уан Сю по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“ докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“ към катедра „Пиано и акордеон“ при АМТИИ „проф. Асен Диамандиев“ - Пловдив.**

24.01.2025 г.
Пловдив

доц. д-р Надежда Кузманова